

Konferenca slovenske arbitraže
Ljubljana, 5.11.2012.

Autonomija stranaka i autonomija arbitara

Supremacija ili kolaboracija?

Prof. dr. sc. Alan Uzelac
Sveučilište u Zagrebu

Otvorena pitanja

- Stranke kao *domini arbitrationis*:
 - *Jesu li stranke, nakon imenovanja arbitara i dalje suvereni gospodari vlastitog konflikta?*
 - Prava stranaka i prava arbitara u postupku: komplementarnost ili opozicija?
- Odnos stranačke autonomije i prava arbitara da odrede mjerodavna pravila i upravljaju postupkom
 - *Granice stranačke autonomije?*
 - tematske granice
 - vremenske granice
 - *Diskrecijska prava arbitara*
 - u izboru mjerodavnog prava
 - u oblikovanju arbitražnog postupka

Autonomija u kontekstu odabira prava

- Trendovi razvoja: širenje diskrecijskog prava arbitara da odrede mjerodavno pravo
 - UNCITRAL Model Law (1985)
 - “the arbitral tribunal shall apply the law determined by the conflict of laws rules which it considers applicable” (28/2)
 - Hrvatska (2002)
 - “arbitražni sud sudit će po pravu za koje smatra da je sa sporom u najužoj vezi” (27/2)
 - UNCITRAL Rules (2010)
 - “the arbitral tribunal shall apply the law which it determines to be appropriate.” (35/1)
 - Slovenija (2008)
 - “arbitražni senat odloči na podlagi pravnih pravil, ki jih šteje za primerna” (32/2)
- Drugi aspekti diskrecije
 - mjerodavnost više pravnih poredaka: primjer subjektivne nearbitrabilnosti i prava mjerodavnog za valjanost arb. ugovora
 - Dvije hrvatske stranke koje arbitriraju u Sloveniji – prigovor nearbitrabilnosti?

Autonomija u kontekstu odabira prava

- Što ako određenje mjerodavnog prava od strane arbitara ne odgovara stranačkim očekivanjima?
 - Prije donošenja arbitražnog pravorijeka?
 - Sporazum stranaka obvezuje arbitre
 - Jednostrani prigovori?
 - Nakon donošenja arbitražnog pravorijeka?
 - Što ako stranke saznaju za odabir mjerodavnog prava tek u obrazloženju arbitražne presude?
 - Odnosi li se čl. V 1(b) NYC i čl. 40. st. 2.1. slovenskog ZA i na pravo na prezentaciju vlastitog mišljenja o mjerodavnom pravu?
 - “na kak drug način kratena pravica do izjave pred arbitražnim senatom”
 - Praktične sugestije
 - očitovati svoj izbor u ranom stadiju arbitraže
 - Constitutional Order, prvi procesni zaključak
 - omogućiti strankama da se očituju na stav arbitara o mjerodavnim pravnim pravilima

~~Da mihi factum
dabo tibi ius~~

Autonomija u kontekstu vođenja postupka

- Dispozitivna priroda arbitražnog postupka ⇔ Stroga priroda parničnog postupka
 - ali: općenita, fleksibilna priroda zakonskih odredbi i odredbi većine arbitražnih pravila
 - Širok prostor slobode: Kako ga urediti?
 - Analogna primjena pravila parničnog postupka?
 - NE: zastarjeli, neadekvatan pristup:
 - “Rules of national civil procedure are invariably unsuitable and irrelevant for international arbitration” (Lew/Mistelis/Kröll – Oppetit – *Philosophie de l’arbitrage commercial international*).
- Sloboda arbitara da odrede postupak – unutar prava na saslušanje (*right to present one’s case*)
 - razvoj: od *full* do *reasonable opportunity*; od *any stage* to *appropriate stage* (UNICTRAL Rules)

Autonomija u kontekstu vođenja postupka

- Jesu li arbitri dužni promijeniti način vođenja postupka ako to obje stranke zatraže?
 - različita gledišta;
 - UNCITRAL WG – “continuing autonomy of the parties”;
 - praktički: arbitri suvereno određuju pitanja upravljanja postupkom
- Moguće posljedice nepridržavanja pravila postupka
 - tužba za poništaj zbog procesnih povreda
 - “da sestava arbitražnoga senata ali arbitražni postopek nista bila v skladu s sporazumom strank” (Slo, 40/2/1/4).
 - “da sastav arbitražnog suda ili arbitražni postupak nisu bili u skladu s ovim Zakonom ili dopuštenim sporazumom stranaka, a to je moglo utjecati na sadržaj pravorijeka” (Hr, 36/2/1/e)
 - Što je s povredama pravila postupka kojeg su odredili arbitri?

Autonomija u kontekstu vođenja postupka

- Treba li procesne zaključke o vođenju postupka arbitara smatrati “postupkom o kojem su se sporazumjele stranke”?
 - U pravilu NE: arbitri određuju postupak svojom odlukom!
 - Ali: vidi čl. 34. PAP (Slo)
 - “Preden senat začne obravnavati vsebino spora, lahko strankama predlaga pisni dogovor o poteku postopka in ga z njunim sodelovanjem oblikuje.”
 - Praksa: opasnost od pobijanja! (Cour d’Appel, 1986. – ICC ToR)
- Što ako se same stranke ne drže svojih dogovorenih pravila postupka?
 - Jezik arbitraže: primjer stranke koja odabire arbitra koji ne poznaje ugovoreni ili implicirani jezik arbitraže.

Autonomija u kontekstu vođenja postupka

- Sukob obveze arbitra da vodi postupak ekspeditivno i nastojanja stranka da postupak odugovlače.
 - Hrvatska: Čl. 11/2 ZA: “Arbitar je dužan arbitražu voditi primjerenom brzinom i pravodobno poduzimati radnje u postupku te se brinuti da se izbjegne svako odugovlačenje postupka.”
 - *Effective case management* kao imperativ u suvremenom arbitražnom postupku.
 - **Pripremanje postupka**: obveza planiranja (UNCITRAL Notes); procesni kalendar kao jasna direktiva za daljnji postupak.
 - **Pisana razmjena komunikacija**, odlučivanje na temelju isprava: potreba da se odredi najprimjereniji tehnički način provođenja postupka (e-mail,
 - **Stadij glavne rasprave**: suvereno djelovanje arbitara (ICC: “Arbitrator shall be in full charge of the hearing”. 26/3). *Chess-clock arbitration* kao tehnika djelotvornog vođenja postupka.

Hvala!

auzelac@pravo.hr; uzelac@post.harvard.edu